

nagyobb tanulsága számomra az, hogy nem a fizikum, hanem a lélek tartja életben az embereket. Példákat tudnék felhozni arra, hogy nem szükségképpen az erősek és az izmosak maradnak meg olyan körülmények között, hanem azok, akik szomszédjuknak verseket mondanak, irodalomról, művészetről, tudományról, vallásról, filozófiáról beszélnek, vagy akár ponyvaregényt mesélnek; akik ilyen

vagy olyan színvonalon de felülemelkednek az éhezés állati problémáján, akik emberek tudnak maradni az embertelenségben.”

Úgy érzem, éppen az utóbbi szavak tükrözik legjobban lényedet, és talán a legméltóbbak Hozzád a búcsú pillanataiban. Nyugodj békében, kedves Géza bácsi, emlékedet szeretettel őrizzük!

A SZENIOROK BIZOTTSÁGÁNAK HÍREI

1995. október 3-án a Szeniorok Bizottsága tanulmányi kirándulást szervezett a Celldömölk melletti Ság hegyre, ahol EÖTVÖS Loránd az első torziós inga kísérleteit végezte.

A kemenesaljai táj egyik jellegzetes pontja a Ság hegy, amely a Balaton melletti bazalt vulkán sor utolsó, legnyugatibb tagjaként emelkedik ki a kisalföldi síkságból. A Ság hegy nevét az irodalomtörténetbe a vasi táj nagy költője, BERZSENYI Dániel írta be, a tudomány történetébe pedig EÖTVÖS Loránd. Torziós ingájával mintegy száz évvel ezelőtt kilépett a laboratóriumának falai közül és 1890-ben először pezsztentlőrinci kertjében és a Gellért-hegy tövében, majd 1891 nyarán a Celldömölk melletti Ság hegy — akkor még érintetlen — bazalt fennsíkján kísérleti méréseket végzett. A Ság hegyi mérésnél munkatársai BODOLA Lajos, KÖVESLIGETHY Radó és TANGL Károly egyetemi tanárok voltak.

egy impozáns kráter van. A kráterben keresztmetszetben láthatjuk a Ság hegy felépítését, a vulkanizmus nyomait.

A Ság hegy geológiai felépítését JUGOVICS Lajos munkája alapján ismerjük. [JUGOVICS L., MARCHT A. (Wien) 1937: Der Ságberg in Ungarn und seine Ergussgesteine. Leipzig.]

A Ság hegy geológiai története mintegy 4 millió évvel ezelőtt, a pliocén korban kezdődött. A hegy pannóniai homokra és homokos agyagra települő, 40—50 m magas bazalttufából és az ezt takaró bazalttávból áll. A bazalttakaró megvédte a pannon homokot a lepusztulástól. Ezért a hegy tanúskodik arról, hogy milyen magas volt az általános térszín a pannon végén, a bazaltömlés idején. Az ilyen hegyeket „tanúhegyeknek” nevezzük. A felszínt vékony, jelenkori homok és agyag borítja.

Geofizikai hírnevén, illetve kultúrtörténeti neve-

Miért esett EÖTVÖS választása a mérések tervezésekor éppen a Ság hegyre? A Ság hegy abban az időben szabályos csonka kúp alakú vulkanikus hegy volt, amelynek hatását könnyen számítani tudta és ezt a mért értékkel összevetette. Ezek a terepi mérések az inga hiányosságaira is fényt derítettek és alkalmat adtak az inga tökéletesítésére.

Sajnos a mérés helye ma már nincs meg, mert a bányászkodás miatt a fennsík helyett ma már csak

zetességén túl a Ság hegy geológiai, botanikai és tájképi értékeit illetően is Magyarország legértékesebb védett területei közé tartozik.

Tanulmányi kirándulásunk vezetőjének sikerült megnyernünk DALA József helytörténészt, a Ság hegy legjobb ismerőjét, aki évtizedek óta fáradozik azon, hogy megóvja és bemutassa a Ság hegy értékeit. Ennek a sokoldalú munkának során EÖTVÖS Loránd Ság hegyi mérésének 80. évfordulóján, 1971

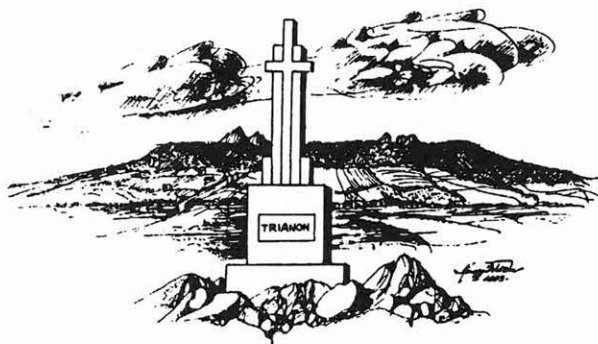

októberében kezdeményezett és megszervezett egy Eötvös- emlékülést Celldömölkön. Ennek keretében került sor egy emlékoszlop felavatására is a Ság hegy aljában, a Ság hegyi Turistaház mellett. A tanulmányi kirándulás résztvevői lerótták tiszteletüket ennél az Eötvös- emlékoszlopnál a legnagyobb magyar geofizikus, EÖTVÖS Loránd munkássága és szellemi nagysága előtt. A Magyar Geofizikusok Egyesülete és a Szeniorok Bizottsága nevében dr. KÉSMÁRKY István, az Egyesület elnöke, a Soproni csoport nevében pedig MÁRCZ Győző helyezte el a megemlékezés és tiszteletadás virágait. Dr. KÉSMÁRKY István a koszorúzás után a következőket mondta:

„Minden értékes közösség valódi értékek körül kristályosodik ki. Az értékek közös elfogadása tartja meg a közösségeket. Minden közösségnek ezenfelül szüksége van jelképekre. A Magyar Geofizikusok

Egyesületének EÖTVÖS Loránd torziós ingája a jelképe. Ezt a műszert ezen a helyen alkalmazta először terepi körülmények között alkotója, 1981-ben. Az esemény a tudománytörténet szempontjából is fontos, mert döntő mozzanata annak a folyamatnak, amelyben megkezdődött a fizikai módszerek alkalmazása a geológiai szerkezetek megismerése céljából. Joggal hihetjük, hogy ez a folyamat elősegítette a technika és a társadalom fejlődését, és mint ilyen, szakmánk számára továbbra is iránymutató jelentőségű. Koszorúnkat EÖTVÖS Loránd munkássága előtt tisztelegve helyezük el az oszlopnál, egyúttal megköszönve a környék lelkes lokálpatriótáinak, hogy ezt a szép emlékművet felállították.”

Az ünnepélyes koszorúzás után bejártuk a Ság hegyet a geológiai bemutató ösvényen és megtekintettük a Ság hegy oldalában magasodó Trianoni emlékkeresztet.

A tanulmányi kirándulás során a földtani nevezetességeket KÖRÖSSI László tagtársunk ismertette, szeretnénk ezen a helyen is köszönetet mondani szíves közreműködéséért.

Ugyancsak köszönet illeti a Magyar Geofizikusok Egyesülete alapítványát a tanulmányi kiránduláshoz nyújtott anyagi támogatásáért, valamint BELLÉR Évát, a Magyar Geofizikusok Egyesületének ügyvezető titkárát és munkatársát, SZIKORA Hildát a tanulmányi kirándulás sikere érdekében végzett munkájukért.

*Aczél Etelka,
a Szeniorok Bizottságának elnöke*